

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Хлистуєн Олени Сергіївни
«Мистецьки засоби гармонізації комунікативного середовища у
просторі сучасної культури», представлену до захисту на здобуття
наукового ступеня доктора культурології
за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури**

Дисертаційне дослідження є актуальною науковою розробкою проблем гармонізації комунікативного середовища у сучасній культурі у контексті тих інновацій, що пов'язані з трансформаціями образного інструментарію часових (театр, кінематограф, естрада, шоу-бізнес тощо) та просторових мистецтв (архітектура, реклама, дизайн та ін.). Універсалізація засобів техногенної культури, пов'язаних з віртуальними та дигітальними технологіями, потребує переосмислення всієї палітри мистецьких засобів, зокрема, таких, як ритм, композиція, пропорція, симетрія та ін.

Існуючі лакуни культурологічної рефлексії у сучасній практиці сценічних мистецтв обумовлені недостатньою теоретичною розробкою таких ключових понять, як «соціокультурна ідентичність» та «перевтілення» акторів комунікації в просторі мистецьких практик та близьких до нього арт-феноменів: перформансу, ленд-арт, енвайронменту та ін.

Проблема полягає в формуванні новітніх систем ідентичності в комунікативному середовищі, що обумовлено потребами автентичної образної презентації інформації.

Відтак, представлена дисертація присвячена культурологічному аналізу рушійних сил трансформації художньої культури в реаліях надлишку образних презентацій екранних, сценічних, видовищних кластерів арт-бізнесу, надлишку споживання та симулятивних іміджів постмодерної реальності.

Усе підкреслене надає дисертації О. С. Хлистун ознак роботи, в якій дотримується теоретико-практичний паритет, що – безсумнівно – заслуговує на підтримку й позитивну оцінку. Мета дисертації, її об'єкт та предмет визначені теоретично коректно і підтверджують її відповідність вимогам спеціальності 26.00.01 – теорія та історія культури (культурологія).

Слід наголосити, що це є перша робота з проблем сучасної комунікації, де визначаються:

- психологічні механізми (синестезія, мімесис, катарсис) як механізми поетики різних видів мистецтв,
- естетичні аспекти сприйняття комунікативного простору як метаекологічного феномена, орієнтованого на розкриття культурно-історичного потенціалу категорії «гармонія» в її культурологічному вимірі.

Авторка створила змістовну і цілісну картину культурологічного аналізу категорії «перевтілення» як інобуття актора комунікації в контексті міфологічного, релігійного, естетичного та мистецького світобачення культурних цінностей в умовах глобалізації, мультикультурних та мультисценічних процесів трансформації образності в мистецтві та утворенні новітніх систем імагінації інформації. Так, симультанність продуцента та реципієнта комунікативного середовища, коли актор і глядач в умовах цифрових технологій легко поєднують обидві функції, а також підвищена маніпулятивність інформації в умовах виникнення, так званих, «гаджетів», тобто інформаційних композитних систем, починаючи від ансамблів предметного середовища, рекламних міксів, що описуються поняттям «міфодизайн», і зрештою наявність репрезентативного комплексу, який пов'язаний з реальністю просування товарів на ринок мас-медіа, дизайном, модою, піар-технологіями та ін., спонукають до системного визначення гармонізуючих мистецьких засобів як певних детермінант формування соціокультурної ідентичності людини.

Складність процесів формування означених реалій культуротворення знайшла відбиток у методології аналізу. Це, передусім, культурологічне дослідження, де головні акценти аналізу ставляться на процесах суб'єктивного виміру культуротворчості: поведінці, художній діяльності та певному стані як формуванні повноцінного естетичного сприйняття комунікативного середовища.

Плідним для всебічного дослідження означених проблем є застосування та авторське осмислення новітнього культурологічного концептуарію, термінології, як «комунікативний простір», «екологія культури», «перевтілення», «сценізм», «соціокультурна ідентичність» «ідеація», «антропологічна межа» та ін. На нашу думку, ці поняття створюють інтерпретативне поле культурологічного аналізу, де практики культури визначають продукуючу міць художньої активності у комунікації.

О. С. Хлистун досить переконливо переконливо доводить, що застосування компаративного аналізу та системного підходу надає можливість визначити культурологічні пріоритети соціокультурної ідентичності людини та показати форми її детермінації в системі перевтілення як міфогенної, ідеаційної, імагінативної реальності існування в іншому просторі та часові. Застосування феноменологічного методу дає можливість визначити образний потенціал наявного змісту у контексті виявлення можливостей культуротворчості. Важливо, що використання діалектичного методу дає можливість описати взаємообумовленість систем ідентичності та перевтілення в просторі комунікації як парадигм, що характеризують механізми культуротворення. Метод культурно-історичної реконструкції комунікативного середовища спонукає до визначення автентики систем гармонізації комунікативного середовища.

Щодо структури дисертації, то вона є чіткою, логічною й виконана в традиційній академічній манері. У першому розділі «Ідентичність людини як детермінанта гармонізації комунікативного середовища. Теоретико-методологічні засади дослідження» наводяться дані з історіографії проблеми та визначаються теоретико-методологічні засади дослідження. Дисертантка звертається до творів Д. Белла, П. Бергера, Т. Дридзе, М. Кастельса, О. Тоффлера, З. Баумана, Ж. Бодрійяра. Актуальною є авторська інтерпретація й сучасне переосмислення теоретичних праць видатних театральних режисерів К. Станіславського, Вс. Мейєрхольда, Л. Курбаса та ін.

Окрім історіографічного аналізу надається реконструкція основних понять та підходів щодо аналізу екології культури як інтерпретативної парадигми сучасної культуротворчості.

Другий розділ «Сприйняття комунікативного середовища як культуротворчий процес: від віри у «перевтілення» до сучасних форм мистецьких практик» присвячений визначенню соціодинаміки комунікативного середовища за умови застосування проектно-моделюючих стратегій мистецтва. Аналізуються міфологічні, релігійні концепції у сучасному формотворчому процесі.

Слід позитивно оцінити те, що дисертантка застосовує наукові розробки з міфодизайну А. Ульяновського, що є надзвичайно актуальним для визначення систем ідентичності як перевтілення в контексті імагінації інформації.

У третьому розділі «Феномен «перевтілення» в художній культурі як засада цілісності творчого процесу» дисертантка звертається до проблем меніпсеї як метажанрової парадигми, визначає феномен антропологічної межі як певної системи ідентифікації в літературі та образотворчому мистецтві, аналізує на основі актантної моделі

комунікативний потенціал моделей театрального та кінематографічного видовища.

Особливо актуальним з наукової та практичної цінності дослідження є те, що мистецтво в просторі комунікативних процесів презентує засоби художньої поетики як гармонізуючий фактор, як складну ієрархічну систему вмінь, майстерності та творчості.

В роботі детально визначені культурно-естетичні детермінанти формування гармонізації комунікативного середовища, охарактеризовані метакультурні універсалії екологічної етики і естетики, що свідчать про виникнення новітньої онтології мультикультурного простору комунікації. Феномен «перевтілення» стає визначником цілісності імагінації як механізму гармонізації відносин продуцента та реципієнта у художньому процесі.

На нашу думку, слід підтримати й позитивно оцінити те, що авторка окреслює провідні тенденції в розвитку арт-діяльності в сучасній Україні, зокрема звертається до протестних рухів у літературній творчості (Бі-Ба-Бу) та галерейних генерацій в образотворчому мистецтві (Медична герменетика), «Совіарт», «Нова хвиля» та ін.).

Серед важливих ознак дослідження, які зумовлюють його наукову новизну та практичну значущість слід наголосити на з'ясуванні культурно-естетичних детермінант трансформації сценічного простору та його образних виразних засобів. Визначено, що поняття «сцена» як «поміст», «місце події» перетворюється на суто комунікативний феномен. Втім онтологічні виміри сцени та сценізму як принципу культуротворчості зберігаються та не втрачають своєї імагінативної та видовищної функції.

Достовірність і новизна дослідження О. С. Хлистун не викликає жодних сумнівів. Загалом приймаючи і позитивно оцінюючи авторську концепцію, висловимо кілька зауважень, які – ми в цьому переконані – стануть в нагоді Олені Сергіївні у її подальшій науковій роботі.

До недоліків, що, на мій погляд, притаманні даній роботі можна виокремити наступні:

1. «Безконфліктний» опис «глобалізації культури» в сучасних реаліях світових транснаціональних процесів, зокрема, й в українському контексті.

2. Не достатньо присвячено уваги українським реаліям трансформації сценічної діяльності та феномену «перевтілення», зокрема.

3. Сучасна міфотворчість охарактеризована лише в реаліях міфодизайну, не визначені національні, ідеологічні та політичні процеси як феномени соціокультурної ідентичності.

4. Не виявлений взаємозв'язок між театральною та кінематографічною сценами як комунікативного феномену.

Однак, ці зауваження не суперечать в цілому високій оцінці цієї новітньої та оригінальної роботи.

Визначаючи відповідний науковий рівень дослідження, можна констатувати, що робота Олени Сергіївни є актуальною розробкою обраної теми, свідчить про здатність дисертанта вирішувати сучасні наукові проблеми.

Підсумовуючи враження, які залишаються після ознайомлення з текстом дисертації О. С. Хлистун, слід зазначити, що це ґрунтовне, самостійне, завершене – в межах поставленої мети – дослідження, виконане на належному науково-теоретичному рівні з переконливо аргументованим практичним значенням.

Таким чином, приходимо до обґрунтованого висновку, що дисертаційна робота Олени Сергіївни Хлистун «Мистецькі засоби гармонізації комунікативного середовища у просторі сучасної культури» цілком відповідає вимогам МОН України щодо предметного змісту та методологічної значущості дисертації на здобуття наукового ступеня доктор культурології за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія

культури, а також виконана відповідно до п. 13, п. 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. (№ 567).

Апробація авторської концепції заперечень не викликає. Автореферат відбиває основний зміст дисертації.

Отже, Олена Сергіївна Хлистун заслуговує на присудження наукового ступеня доктор культурології за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури.

Офіційний опонент:

Сабадаш Юлія Сергіївна,

доктор культурології, професор,

завідувач кафедри культурології та

інформаційної діяльності

Маріупольського державного університету

Ю.С. Сабадаш

Особистий підпис	<i>Сабадаш Ю.С.</i>
	засвідчую
Начальник загального відділу	<i>Олена Хлистун</i>

